

דבר העורכים

“שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך
ושפטו את העם משפט צדק” (דברים טז 18).

מהו אותו שער מיתולוגי, בו התקיים המשפט? שערי העיר הם מקום המפגש שבין המקום המוגן לבין תרבויות אחרות. בשעת איום, ננעלים השערים. בשעת שלום הם נפתחים. בשערי העיר מובאות הסחורות, ושם נקבעים המחירים – השערים – של תוצרת זו. השער הוא מקום ההתכנסות, ה־agora, שם יושבים הזקנים, מנהיגי השבט המקומי. השער הוא המקום בו נערכים מעמדים פומביים – כרכישת חלק הקבר של שרה והמשא ומתן שקדם לה, “בכל באי שער עירו” (בראשית כג 18). מלך שכס משדל את בני עמו – “כל יוצאי שער עירו” – שייכנסו לברית עם ישראל ובניו. גאולתה של רות נעשית לעיני “כל העם אשר בשער והזקנים” (רות ד 11).

בשערי המשפט מתקיים המסחר, ומטבע הדברים שם מתגלעים חילוקי הדעות. משום כך, הביטוי המובהק ביותר של שלטון הוא שפיטה בשער. לא ייפלא אפוא שזהו המעשה השלטוני הראשון של דוד כאשר שב אל מלכותו לאחר כשלושן מרד אבשלום: “ויקם המלך וישב בשער” (שמואל ב, יט 9).

במקום ניהול המשפט שם חייבת להתקיים עשיית המשפט המהותית. במקום בו “אביונים בשער הטו” (עמוס ה 12) שם נדרש “הציגו בשער משפט” (שם, 15), דרישה שלא תמיד התקבלה באהדה, שכן בני העם “שָׁנְאוּ בשער מוכיח” (שם, 10). המלך שלמה מצווה “אל תדכא עני בשער” (משלי כב 22), כפי שנהגו בני האויל (איוב ה 4). והנביא מצווה: “אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם” (זכריה ח 16).

מקום זה, שערי המשפט, הוא גם מרחב ערכי ומחקרי עבורנו, ועבור החברה הישראלית כולה. זו נמצאת בטלטלה מתמדת – בממשק שבין ערכי הנצח של צדק, אמת ושלום לבין צורכי ומשברי השעה. שערי משפט נועדו לחדד את הממד הערכי של ממשק זה. ראש וראשונה למשפט הוא התהליך – הפרוצדורה המשפטית. הקובץ שבפניכם פותח בסוגיות פרוצדורליות – של התיישנות, ייצוג, ראיות חסויות ועריכת הסכמים. מנקודת מוצא אזרחית זו, הוא ממשיך לדיון בסוגיות של הגנת הצרכן ועוולת הרשלנות. משם הוא עובר לדון בתפקיד המשפט הפלילי בעיצוב הממשק שבין תרבות דמוקרטית מכבדת לזו הפוגעת בגוף האישה, ולסוגיות ערכיות ומטה-משפטיות המבקשות לפתור את חידת תורת הענישה במשפט העברי ושאלת קביעת המוות בהלכה היהודית. כך זה חותם בסקירה ביוגרפית-משפטית של שלושה משופטיה הדגולים של מדינת ישראל.

שערי משפט ט תשע"ח

תודתנו לכותבים השונים ולסטודנטים חברי מערכת שערי משפט, שתרמו ממרצם וניסיונם העשיר לכרך שבפניכם. אנחנו מבקשים לשוב ולהודות למערכת נבו הוצאה לאור – גב' ענת זקון והעורכת הלשונית גב' דפנה בר-און – על עבודתן המסורה והאיכותית. אנו גם שבים ומזמינים את ציבור המשפטנים והחוקרים – ותיקים וחדשים – לבוא ב"שערי משפט" ולפרסם את מחקריהם בשערי המשפט של המרכז האקדמי "שערי מדע ומשפט".

מיכאל בריס, אביעד הכהן, עמוס הרמן